

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 39/2010 vp

Hallituksen esitys laeiksi ulkomaalaislain, ulkomaalaisrekisteristä annetun lain ja löytötavaralain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 8 päivänä syyskuuta 2010 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi ulkomaalaislain, ulkomaalaisrekisteristä annetun lain ja löytötavaralain muuttamisesta (HE 104/2010 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 47/2010 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Elina Setälä ja poliisitarkastaja Joni Länsivuori, sisäasiainministeriö
- erityisasiantuntija Leena Vettenranta, oikeusministeriö
- johtaja Kaarina Koskinen, Maahanmuuttovirasto
- projektipäällikkö Ismo Parviainen, Poliisihallitus
- ylitarkastaja Heikki Huhtiniemi, Tietosuojavaltuutetun toimisto.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- ulkoasiainministeriö
- vähemmistövaltuutettu
- Pakolaisneuvonta ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi ulkomaalaislakia, ulkomaalaisrekisteristä annettua lakia ja löytötavaralakia. Mainittuihin lakeihin tehtäisiin ne muutokset, joita biometrinen tunnisteen käyttöönotto oleskeluvissa edellyttää.

Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetään, että jäsenvaltiot ryhtyvät myöntämään oleskelulupia korttimuodossa. Oleskelulupakortin teknisessä osassa on oltava biometrinen tunnisteen kasvokuva ja kaksi sormenjälkikuva.

Myös unionin kansalaisten perheenjäsenille myönnettävät oleskelukortit ehdotetaan muutettaviksi unionin lainsäädännön mukaisiksi sirullisiksi korteiksi.

Ulkomaalaislakiin lisättäisiin säännökset sormenjälkien ottamisesta ja tallentamisesta oleskelulupakortin sirulle sekä sormenjälkien käyttötarkoituksesta ja käyttöoikeuksista. Kortin tekniseen osaan tallennettuja tietoja saisivat ehdotuksen mukaan lukea vain niitä tietoja tarvitsevat viranomaiset. Viranomaisilla olisi oikeus

lukea tietoja unionin lainsäädännön mukaisesti ainoastaan tilanteissa, joissa tämä on tarpeen oleskeluluvan aitouden toteamiseksi ja oleskeluluvan haltijan henkilöllisyyden todentamiseksi.

Ulkomaalaislaissa säädettäisiin myös biometristen tunnisteiden tietoturvasta. Biometristen tunnisteiden liittämällä oleskelulupaan pyritään estämään oleskelulupien väärinkäytöksiä luomalla entistä luotettavampi yhteys oleskeluluvan ja sen haltijan välille. Lisäksi ulkomaalaislaissa säädettäisiin oleskelulupakortin voimassaolon päättymisestä ja uuden kortin hankkimisesta.

Ulkomaalaisrekisteristä annettuun lakiin liittäisiin säännökset sormenjälkien tallettamisesta ja tietokantaan sekä tietojen käyttötarkoituksesta ja käyttöoikeuksista. Oleskeluluvan hakijan sormenjäljet talletettaisiin ulkomaalaisrekisteriin. Tietokantaan talletettuja sormenjälkitietoja voisi ehdotuksen mukaan käyttää oleskeluluvan aitouden toteamiseksi ja oleskeluluvan haltijan henkilöllisyyden todentamiseksi.

Löytötavaralakiin lisättäisiin säännökset löytötavaratoimistoon toimitetun oleskelulupakortin toimittamisesta poliisille ja kortin hävittämisestä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan viimeistään toukokuussa 2011.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan viimeistään toukokuussa 2011.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Yleistä

Hallituksen esityksen tavoitteena on EU:n ns. oleskelulupa-asetuksen ja sen muutosasetuksen edellyttämä biometristen tunnisteiden käyttöönotto kolmansien maiden kansalaisille myönnettävissä oleskeluluvissa. EU-lainsäädäntö edellyttää, että jäsenvaltiot ryhtyvät myöntämään yhtenäisen kaavan mukaisia oleskelulupia korttimuodossa ja että kortin sirulle tallennetaan biometrisinä tunnisteina kasvokuva ja kaksi sormenjälkikuva. Biometriset tunnisteet sisältävän oleskelulupakortin tavoitteena on parantaa oleskeluluvan turvallisuutta ja luoda luotettavampi yhteys oleskeluluvan ja sen haltijan välille.

Kortin käyttöönoton jälkeen oleskeluluvan hakumenettely muuttuu siten, että jokaisen hakijan on henkilökohtaisesti annettava sormenjälkensä oleskelulupakorttia varten. Tämän vuoksi ainoastaan hakijalla itsellään on ehdotuksen mukaan mahdollisuus panna hakemuksensa vireille. Ulkomaalaislain 62 §:n 1 momentin mukainen perheenkokoajan vireillepano-oikeus ehdotetaan tämän vuoksi poistettavaksi.

Hallintovaliokunta toteaa, että työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskelulupaa koskevan

hakemuksen vireillepanoa koskeva ulkomaalaislain 82 § on myös kumottava, koska työnantajaakaan ei enää lainmuutosten toteuduttua voi jättää työntekijän oleskelulupahakemusta tämän puolesta.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa 3. lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana sekä 1. ja 2. lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavien huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Henkilötuntemerkkien käyttäminen

Ulkomaalaisrekisteristä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisätään uusi 3 b §, jonka mukaan hakemusasioiden osarekisteriin talletetaan oleskelulupahakemusta, oleskelulupakorttia ja unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukorttihakemusta varten otetut sormenjäljet. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 47/2010 vp) katsonut, että sormenjälkitietojen käyttö mainitun lain 2 §:ssä säädettyyn tarkoitukseen liittyvien toimivaltuuksien rajoissa oleskelulupakortin aitouden toteamiseksi ja oleskeluluvan haltijan henkilöllisyyden todentamiseksi on kiinteässä yhteydessä tietojen keräämis- ja tallentamistarkoitukseen ja

että myöskään 2. lakiehdotuksen 3 b §:n 3 momentin viittaus henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (761/2003) 16 a §:ään ei muodostu perustuslain vastaiseksi.

Henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 16 a §:ssä säädetään passien sormenjälkitietojen käyttämisestä. Otettuja sormenjälkiä saa käyttää muuhun kuin niiden keräämis- ja tallettamistarkoitusta vastaavaan tarkoitukseen vain, jos se on välttämätöntä luonnononnettomuuden, suuronnettomuuden tai muun katastrofin taikka rikoksen kohteeksi joutuneen tai muuten tunnistamattomaksi jääneen uhrin tunnistamiseksi.

Lausunnossaan perustusvaliokunta on kiinnittänyt huomiota ulkomaalaislain voimassa olevan 131 §:n nojalla kerättävien henkilötuntemerkkien käyttöön. Ulkomaalaisesta saa mainitun pykälän perusteella kerätä tunnistamista ja rekisteröintiä varten sormenjäljet, valokuvan sekä muita henkilötuntemerkkejä. Nämä tiedot talletetaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 3 §:n 3 momentin 7 kohdan nojalla poliisin hallintoasiain tietojärjestelmään. Tietojen käyttämisestä säädetään puolestaan viimeksi mainitun lain 16 §:ssä.

Henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 16 §:ssä poliisille annetaan suhteellisen laajat toimivaltuudet käyttää poliisin henkilörekisterin sisältämiä tietoja muuhun kuin niiden alkuperäiseen tarkoitukseen. Tietoja voidaan käyttää myös esimerkiksi rikosten estämiseen tai selvittämiseen. Tämä koskee myös ulkomaalaislain 131 §:n perusteella otettuja ja rekisteriin talletettuja tietoja.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että ulkomaalaislain 131 §:ää on täydennettävä säännöksellä, jonka perusteella sormenjälkien käyttäminen rajoitetaan vain niiden keräämis- ja tallentamistarkoitusta vastaavaan tarkoitukseen. Tällainen tarkoitus voi valiokunnan mielestä liittyä myös tarkasti määriteltyjen rikosten estämiseen ja selvittämiseen, mutta ainoastaan siinä laajuudessa kuin tällä toiminnalla on kiinteä yhteys alkuperäiseen keräämis- ja tallentamistarkoitukseen. Tämän lisäksi on mahdollista muiden käyttötarkoitusten osalta viitata

henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 16 a §:ään.

Valiokunta on huomauttanut, että edellä mainitun muutoksen myötä mainittujen sormenjälkitietojen käyttämiseen ei enää sovelleta henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 16 §:n säännöstä. Lopuksi valiokunta on todennut, että sen ulkomaalaislain 131 §:n johdosta tekemä valtiosääntöoikeudellinen huomautus voidaan toteuttaa myös muuttamalla henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettua lakia, jos se osoittautuu lainsäädäntöteknisesti perustellummaksi.

Hallintovaliokunta toteaa, että rekisteritietojen keskeinen käyttötarkoitus on selvittää ulkomaalaisten maassaoleskeluoikeuden täyttymisen edellytykset. Oleellinen osa maahantulon ja maassa oleskelun edellytysten täyttymisestä liittyy siihen, että ulkomaalaisen henkilöllisyys on voitava todeta, hänen maahantuloonsa ja maasta lähtöönsä sekä oleskeluunsa ja työntekoonsa liittyviä asioita on voitava käsitellä ja päätöksiä niihin liittyen on voitava tehdä. Perustuslakivaliokunnan edellyttämät muutokset on lainsäädäntöteknisesti perustelluinta toteuttaa muuttamalla paitsi ulkomaalaislain 131 §:ää ja ulkomaalaisrekisteristä annetun lain 3 b §:ää myös henkilötietojen käsittelystä poliisitoiminnassa annetun lain säännöksiä niitä koskevan kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Sormenjälkitietojen luovuttaminen ulkomaille

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan huomauttanut, että rekisteritietojen luovuttamista ulkomaille on arvioitava samoista lähtökohdista kuin kotimaassa tapahtuvaa luovuttamista. Asian jatkokäsittelyssä on sen mielestä syytä varmistua siitä, että sääntelyyn sisältyvät asianmukaiset säännökset myös esityksessä tarkoitettujen sormenjälkitietojen edelleen luovuttamisesta.

Hallintovaliokunnan saaman selvityksen mukaan asiaa on tarkoitus selvittää kuluvana vuonna asetettavan rekisterilainsäädännön tarkistamista koskevan hankkeen yhteydessä ja tehdä sen pohjalta ulkomaalaisrekisteristä annettuun lakiin tarvittavat muutokset.

Esityksen taloudelliset vaikutukset

Hallituksen esityksen mukaan valtioneuvoston kehyspäättöksessä ei ole osoitettu lisärahoitusta ehdotettujen toimenpiteiden toteuttamiseen ja mahdollisen lisähenkilöstön tarve on tarkoitettu toteuttaa tuottavuusohjelman mukaisten tuottavuustavoitteiden puitteissa tarvittaessa kohdentamalla lisäyksiä vastaavat säästöt hallinnonalan muihin toimintoihin.

Hallintovaliokunta toteaa, että biometrinen tunnistaminen hakijoilta tuo lupa-asioiden käsittelyyn lisävaiheen sekä tarpeen hankkia asianmukaiset tekniset laitteet tunnistamisen ottamista varten. Biometrinen tietojen käsittelyyn vaatima lisäaika edellyttää sekin resurssitarpeita, ja siirtyminen oleskelulupatarroista biometriin lupakortteihin aiheuttaa poliisihallinnossa myös koulutustarpeita. Valiokunta pitää tämän vuoksi välttämättömänä, että lainmuutoksesta aiheutuvien uusien tehtävien edellyttämästä henkilöstön resurssitarpeesta huolehditaan ja että henkilöstö koulutetaan asianmukaisesti uusiin tehtäviinsä.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

60 d §. Biometriset tunnistet oleskelulupakorttia varten. Hallintovaliokunta ehdottaa pykälän 1 momenttiin teknistä korjausta. "Suomen ulkomaan edustuston" sijasta ulkomaalaislaissa käytetään vakiintuneesti nimitystä "Suomen edustusto".

60 e §. Biometrinen tunnistaminen ja vertaaminen. Valiokunta ehdottaa 1 momentissa olevan nimityksen "Suomen ulkomaan edustusto" korvaamista vakiintuneella nimityksellä "Suomen edustusto".

60 f §. Oleskelulupakortin voimassaolon päättymisen. Valiokunta ehdottaa, että 2 momentissa oleva nimitys "Suomen ulkomaan edustusto" korvataan vakiintuneella nimityksellä "Suomen edustusto".

82 § (Uusi). Työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskelulupaa koskevan hakemuksen vireillepano. Oleskelulupakortin käyttöönoton jälkeen oleskeluluvan hakumenettely muuttuu siten, että jokaisen hakijan on henkilökohtaisesti annettava sormenjälkensä oleskelulupakorttia varten. Koska ainoastaan hakijalla itsellään on tämän jälkeen mahdollisuus panna hakemuksensa vireille, hallintovaliokunta ehdottaa, että työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskelulupaa koskevan hakemuksen vireillepanoa koskeva ulkomaalaislain 82 § kumotaan.

131 §. Henkilötuntomerkkien ottaminen. Ulkomaalaislain 131 §:n 1 momentissa on säädetty, että henkilötuntomerkkejä saa ottaa tunnistamista ja rekisteröintiä varten. Hallintovaliokunta ehdottaa, että tunnistamisesta ja rekisteröinnistä säädetään 1 momentissa nykyistä täsmällisemmin. Momenttia ehdotetaan tämän vuoksi muutettavaksi siten, että se vastaa sisällöllisesti voimassa olevan ulkomaalaisrekisteristä annetun lain 2 §:n 2 momentissa säädettyä tunnistamista ja rekisteröintitarkoitusta. Henkilötuntomerkkejä saa ehdotuksen mukaan ottaa henkilöllisyyden toteamiseksi, ulkomaalaisten maahantuloa ja maasta lähtöä sekä oleskelua ja työntekoa koskevien asioiden käsittelyä, päätöksentekoa ja valvontaa varten ja valtion turvallisuuden suojaamiseksi.

Pykälässä ei ole aikaisemmin myöskään säädetty, mihin eri rekistereihin sen nojalla kerättyjä ja tallennettuja sormenjälkitietoja voidaan verrata. Valiokunta ehdottaa, että pykälään lisätään uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi. Uudessa 3 momentissa säädetään täsmällisesti, mihin eri rekistereihin säädöksen nojalla otettavia sormenjälkiä voi verrata.

Sormenjälkitietoja saa valiokunnan ehdottaman uuden 3 momentin mukaan verrata maahantulon edellytysten selvittämiseksi myös henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 2 §:n 3 momentin 9 kohdassa tarkoitettuihin poliisiasiain tietojärjestelmän tuntomerkkitietojen sormenjälkiin niiltä osin kuin jo rekisteröidyt sormenjälkitiedot liittyvät rikoksiin, joista on

säädetty enimmäisrangaistuksena vähintään vuosi vankeutta.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Lakiehdotukseen ei sisälly siirtymäsäännöstä koskien lain voimaan tullessa vireillä olevia asioita. Koska ennen lain voimaantuloa vireille tulleita hakemuksia käsitellään vielä EU:n oleskelulupa-asetuksen mukaisten määräaikojen jälkeen, on ulkomaalaislakiin tarpeen sisällyttää siirtymäsäännös, jossa säädetään lain soveltamisesta ennen lain voimaantuloa vireille tulleisiin hakemuksiin ja hakemusten täydentämisestä sormenjälkitiedoilla.

Koska kaikkien ulkomailla ennen lain voimaantuloa vireille tulleiden hakemusten täydentäminen olisi erittäin hankalaa tai lähes mahdotonta, hallintovaliokunta ehdottaa, että näiden hakemusten osalta voimaantulo- ja siirtymäsäännöksessä hyödynnetään EU-asetuksen mukaista siirtymäaika.

2. Laki ulkomaalaisrekisteristä annetun lain muuttamisesta

3 b §. Hakemusasioiden osarekisterin sormenjälkitietojen käyttö ja vertaaminen. Ulkomaalaisrekisteristä annetun lain 2 §:n 2 momentin mukaan ulkomaalaisrekisteriä pidetään ja käytetään ulkomaalaisten maahantuloa ja maastalähtöä sekä oleskelua ja työntekoa koskevien asioiden käsittelyä, päätöksentekoa ja valvontaa varten, valtion turvallisuuden suojaamiseksi ja turvallisuusselvityksistä annetussa laissa tarkoitettua perusmuotoisen turvallisuusselvityksen ja laajan turvallisuusselvityksen tekemiseksi.

Hallintovaliokunta ehdottaa lain 3 b §:ää muutettavaksi siten, että se kirjoitetaan vastamaan sisällöltään nykyistä tarkemmin 2 §:n 2 momentissa säädettyä ulkomaalaisrekisterin

käyttötarkoitusta. Lisäksi pykälän 1 momentissa oleva nimitys "Suomen ulkomaan edustusto" ehdotetaan korvattavaksi vakiintuneella nimityksellä "Suomen edustusto".

Pykälän 2 momentin loppuun valiokunta ehdottaa lisättäväksi, mihin eri rekistereihin sormenjälkitietoja voidaan verrata sen lisäksi, mitä hallituksen esityksessä on ehdotettu. Hallintovaliokunta ehdottaa, että sormenjälkitietoja saa lisäksi verrata, paitsi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 3 §:ssä tarkoitettuun hallintoasioiden tietojärjestelmään ulkomaalaislain 131 §:n perusteella talletettuihin sormenjälkiin, maahantulon edellytysten selvittämiseksi myös henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 2 §:n 3 momentin 9 kohdassa tarkoitettuihin poliisiasiain tietojärjestelmän tuntomerkkietojen sormenjälkiin niiltä osin kuin jo rekisteröidyt sormenjälkitiedot liittyvät rikoksiin, joista on säädetty enimmäisrangaistuksena vähintään vuosi vankeutta.

Säätämisyjärjestys

Hallintovaliokunta toteaa perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, koska hallintovaliokunta on ottanut asianmukaisesti huomioon perustuslakivaliokunnan 1. lakiehdotuksen 131 §:n johdosta tekemän valtiosääntöoikeudellisen huomautuksen.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa,

että 3. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että 1. ja 2. lakiehdotus hyväksytään muutettuina seuraavasti:

1.

Laki

ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan ulkomaalaislain (301/2004) 69 §:n 5 momentti *sekä* 82 §,
muutetaan 3 §:n 23 kohta, 34, 35 ja 60 §, 61 §:n 1 momentti, 62 § ja 131 §:n 1 ja 2 momentti sekä
185 §:n 1 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 23 kohta laissa 619/2006, 34 ja 60 § osaksi laissa 358/2007, 35 §
osaksi laissa 323/2009, 62 § osaksi laissa 549/2010 *sekä* 131 §:n 1 momentti ja 185 §:n 1 momentti
laissa 323/2009, sekä
lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 619/2006, 358/2007 ja 323/2009, uusi 24 ja
25 kohta, lakiin uusi 33 a, 33 b, 60 d, 60 e, 60 f ja 60 g §, 131 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi lais-
sa 323/2009, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, 161 §:ään, sellaise-
na kuin se on laissa 360/2007, uusi 3 momentti sekä 161 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa
360/2007, uusi 3 momentti seuraavasti:

3, 33 a, 33 b, 34, 35 ja 60 §
(kuten HE)

60 d §

Biometriset tunnisteet oleskelulupakorttia var-
ten

Maahanmuuttovirasto, poliisi, rajavartiolaitos tai Suomen (*poist.*) edustusto ottaa oleskelu-
lupahakemuksen ja kansainvälistä suojelua kos-
kevan hakemuksen jättämisen yhteydessä haki-
jalta sormenjäljet jokaisesta sormesta oleskelu-
lupakorttia varten. Hakijan on liitettävä hake-
mukseen kasvokuvansa.
(2 mom. kuten HE)

60 e §

Biometrinen tunnisteiden lukeminen ja vertaa-
minen

Oleskelulupakortin tekniseen osaan tallennet-
tuja biometrisiä tunnisteita saavat lukea Maa-
hanmuuttovirasto, poliisi, rajatarkastusviran-
omainen sekä Suomen (*poist.*) edustusto.
(2 ja 3 mom. kuten HE)

60 f §

Oleskelulupakortin voimassaolon päättyminen

(1 mom. kuten HE)

Kun oleskelulupakortin voimassaolo on päät-
tynyt, Maahanmuuttovirasto, paikallispoliisi, ra-
jatar kastusviranomainen taikka Suomen (*poist.*)
edustusto ottaa oleskelulupakortin haltuunsa ja
tekee ulkomaalaisrekisteriin merkinnän kortin
voimassaolon päätymisestä. Viranomaisen hal-
tuun otettu kortti tuhoetaan.

60 g, 61 ja 62 §
(Kuten HE)

131 §

Henkilötuntemerkkien ottaminen

Poliisi tai rajatarkastusviranomainen saa hen-
kilöllisyyden todentamiseksi, ulkomaalaisten
maahantuloa ja maastalähtöä sekä oleskelua ja
työntekoa koskevien asioiden käsittelyä, päätök-
sentekoa ja valvontaa varten ja valtion turvalli-
suuden suojaamiseksi ottaa sormenjäljet, valo-
kuvan sekä muut henkilötuntemerkit ulkoma-
laisesta:

1) joka on hakenut turvapaikkaa tai oleskelulupaa toissijaisen suojelun tai humanitaarisen suojelun taikka tilapäisen suojelun perusteella;

2) joka on hakenut oleskelulupaa perhesiteen perusteella;

3) joka on saanut oleskeluluvan pakolaiskiintiössä Suomeen otettuna ulkomaalaisena;

4) joka on päätetty käännyttää tai maasta karkottaa; taikka

5) jonka henkilöllisyys on epäselvä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen henkilötuntemerkit tallennetaan poliisin ylläpitämään rekisteriin. Tiedot on pidettävä erillään rikoksesta epäiltyjen henkilötuntemerkeistä ja ulkomaalaisrekisteriin ulkomaalaisrekisteristä annetun lain (1270/1997) 3 b §:n mukaisesti talletettavista oleskelulupahakemusta, oleskelulupakorttihakemusta tai unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukorttihakemusta varten otetuista sormenjäljistä. Tiedot poistetaan noudattaen, mitä ulkomaalaisrekisteristä annetun lain 9 §:ssä säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja sormenjälkitietoja saa verrata henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain 3 §:ssä tarkoitettuun hallintoasioiden tietojärjestelmään tämän pykälän nojalla talletettuihin sormenjälkitietoihin sekä ulkomaalaisrekisteristä annetun lain 3 §:ssä tarkoitettuun ulkomaalaisrekisteriin kuuluviin hakemusioiden osarekisteriin ja muukalaispassien ja pakolaisen matkustusasiakirjojen osarekisteriin talletettuihin sormenjälkitietoihin. Lisäksi talletettavia sormenjälkitietoja saa maahantulon edellytysten selvittämiseksi

si verrata henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain (761/2003) 2 §:n 3 momentin 9 kohdassa tarkoitettuihin poliisiasiain tietojärjestelmän tuntomerkitietojen sormenjälkiin niiltä osin kuin jo rekisteröidyt sormenjälkitiedot liittyvät rikokseen, josta on säädetty enimmäisrangaistuksena vähintään vuosi vankeutta. (Uusi 3 mom.)

(4 mom. kuten voimassa olevan lain 3 mom.)

161, 161 a ja 185 §
(Kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan sellaiseen lain voimaan tullessa vireillä olevaan oleskelulupaa, kansainvälistä suojelua tai oleskelukorttia koskevaan hakemukseen, jonka hakija on jättänyt Suomessa, ja johon tehdään päätös tämän lain voimaantulon jälkeen. Hakemusta täydennetään hallintolain 22 §:n nojalla antamalla sormenjäljet.

Lakia sovelletaan myös sellaiseen lain voimaan tullessa vireillä olevaan oleskelulupaa koskevaan hakemukseen, jonka perusteella ulkomailla oleskelevalle hakijalle myönnetään oleskelulupakortti 20 päivänä toukokuuta 2012 tai sen jälkeen. Hakemusta täydennetään hallintolain 22 §:n nojalla antamalla sormenjäljet.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

2.

Laki

ulkomaalaisrekisteristä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ulkomaalaisrekisteristä annetun lain (1270/1997) 7 §:n 1 momentti, 9 §:n 1 momentti ja 10 §:n 3 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 7 §:n 1 momentti ja 10 §:n 3 momentti laissa 459/2009 sekä 9 §:n 1 momentti laissa 305/2004, sekä

lisätään lakiin uusi 3 b § seuraavasti:

3 b §

Hakemusasioiden osarekisterin sormenjälkitietojen käyttö ja vertaaminen

Hakemusasioiden osarekisteriin talletetaan oleskelulupahakemusta, oleskelulupakorttihakemusta ja unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukorttihakemusta varten otetut sormenjäljet. Sormenjälkiä saa käyttää Maahanmuuttovirasto, poliisi, rajatarkastusviranomaisen sekä Suomen (*poist.*) edustusto.

Rekisteriin talletettavia sormenjälkiä saa käyttää ainoastaan 2 §:n 2 momentissa säädettyyn tarkoitukseen liittyvien toimivaltuuksien rajoissa oleskelulupakortin aitouden toteamiseksi ja oleskeluluvan haltijan henkilöllisyyden todentamiseksi, *ulkomaalaisten maahantuloa ja maastalähtöä sekä oleskelua ja työntekoa koskevien asioiden käsittelyä, päätöksentekoa ja valvontaa varten sekä valtion turvallisuuden suojaamiseksi*. Tietojen käyttöön oikeutetulla viranomaisella on oikeus verrata tietoja hakemusasioiden osarekisteriin jo talletettuihin sormen-

jälkiin sekä muukalaispassien ja pakolaisen matkustusasiakirjojen osarekisterin sormenjälkitietoihin ja (*poist.*) henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 3 §:ssä tarkoitettuun hallintoasioiden tietojärjestelmään ulkomaa-laislain 131 §:n perusteella talletettuihin sormenjälkiin. Lisäksi tietoja saa maahantulon edellytysten selvittämiseksi verrata henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 2 §:n 3 momentin 9 kohdassa tarkoitettuihin poliisiasiain tietojärjestelmän tuntomerkitietojen sormenjälkiin niiltä osin kuin jo rekisteröidyt sormenjälkitiedot liittyvät rikokseen, josta on säädetty enimmäisrangaistuksena vähintään vuosi vankeutta.

(3 ja 4 mom. kuten HE)

7, 9 ja 10 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 4 päivänä maaliskuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Antti Rantakangas /kesk	Oiva Kaltiokumpu /kesk
vpj.	Tapani Mäkinen /kok	Elsi Katainen /kesk
jäs.	Marko Asell /sd	Outi Mäkelä /kok
	Maarit Feldt-Ranta /sd	Raimo Piirainen /sd
	Juha Hakola /kok	Lenita Toivakka /kok
	Rakel Hiltunen /sd	Unto Valpas /vas
	Heli Järvinen /vihr	vjäs. Veijo Puhjo /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Sivonen.

VASTALAUSE 1

Perustelut

Lakiehdotuksissa esitetään, että oleskeluluvissa otetaan käyttöön biometriset tunnisteet siten kuin EU:n oleskelulupa-asetuksessa ja siihen tehdyssä muutoksessa edellytetään. Pääosin kyse on suoraan sovellettavan EU:n asetuksen sisällyttämisestä kansalliseen lainsäädäntöön. Lakiehdotukset sisältävät lisäksi joitakin kansallisia ratkaisuja, joita EU-säätely ei edellytä. Perusoikeuksien kannalta merkityksellisiä ovat ehdotetut säännökset sormenjälkien rekisteröimisestä.

Ehdotuksen mukaan oleskeluluvan ja unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukortin hakijan sormenjäljet tallennettaisiin kortissa olevalle sirulle, samoin kuin kasvokuva sekä eräitä muita tietoja. Oleskelulupaa varten otetut sormenjäljet ehdotetaan tallettavaksi ulkomaalaisrekisteriin. Rekisteriin talletettuja sormenjälkitietoja voitaisiin käyttää henkilön henkilöllisyyden todentamiseksi ja vain silloin, kun käyttötarve liittyy hakijan tunnistamiseen tai oleskeluluvan aitouden toteamiseen. Tämän lisäksi poliisi voisi käyttää sormenjälkiä luonnononnettomuuden, suuronnettomuuden tai katastrofin taikka rikoksen kohteeksi joutuneen tai muuten tunnistamattomaksi jääneen uhrin tunnistamiseksi.

Perustuslakivaliokunta edellytti lausunnossaan (PeVL 47/2010 vp), että sormenjälkien käyttäminen rajoitetaan vain niiden keräämis- ja tallentamistarkoitusta vastaavaan tarkoitukseen. Ulkomaalaislain 131 §:n nojalla poliisin ylläpitämään rekisteriin talletettavia tietoja voidaan käyttää huomattavasti laajemmin kuin passirekisteriin sisältyviä sormenjälkitietoja tai nyt käsiteltävänä olevassa esityksessä tarkoitettuja ulkomaalaisrekisteriin sisällytettäviä sormenjälkitietoja. Perustuslakivaliokunnan edellyttämät lakimuutokset tulee toteuttaa henkilötietojen käsittelystä poliisitoiminnassa annetun lain kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Sormenjälkien tallettamista kansalliseen rekisteriin on arvioitava sekä tarpeellisuus- että suhteellisuusnäkökulmasta. Sormenjälkien rekisteröimistä perustellaan sillä, että siten voidaan estää toisen henkilöllisyyden väärinkäyttäminen. Lisäksi tavoitteena on varmistaa, ettei oleskeluluvan hakija ole aikaisemmin hakenut lupaa toisella henkilöllisyydellä. Hallituksen esityksessä todetaan myös, että tietokantaan talletetut sormenjäljet ja oikeus käyttää niitä ulkomaalaisen tunnistamiseen yksinkertaistaisi ja nopeuttaisi tietyissä tapauksissa asiointia viranomaisen kanssa.

Sosialidemokraatit jättivät passilain muutoksen yhteydessä vastalauseen (HaVM 9/2009 vp), jossa todettiin, että passeja varten otettujen sormenjälkien tallettaminen sormenjälkitietokantaan puuttuu merkittävällä tavalla kansalaisten yksityisyyden ja henkilötietojen perustuslailliseen suojaan. Sosialidemokraatit eivät pitäneet rekisterin perustamista oikeasuhtaisena toimenpiteenä tavoiteltuihin hyötyihin nähden. Kyseisen kaltaisten rekisterien perustamiseen on edelleen suhtauduttava lähtökohtaisesti varauksellisesti, sillä rekisteriin liittyy vakavia tietoturvariskejä ja lakiehdotuksen keskeiset tavoitteet saavutetaan myös ilman sormenjälkien rekisteröimistä. Viranomaisasioinnin helpottaminen ei ole peruste kajota yksityisyydensuojaan.

Passilain muutosta käsitellessään hallintovaliokunta ei mielestämme ottanut perustuslakivaliokunnan kriittistä kantaa riittävän vakavasti, ja samat kriittiset näkökohdat ovat ajankohtaisia myös nyt käsillä olevien lakiehdotusten osalta. Tämän on todennut myös perustuslakivaliokunta lausunnossaan (PeVL 47/2010 vp). Biometrisiä tunnisteita ei ole välttämätöntä tallettaa tietokantaan kortin tilaamista ja valmiin kortin tarkistamista pidemmäksi ajaksi, eikä tunnisteiden tallettaminen ole edellytys oleskelulupakortin ja sen haltijan henkilöllisyyden todentamiselle. Sormenjälkien rekisteröinnille ei ole painavaa yhteiskunnallista tarvetta, kun hakijan henkilö-

lisyy voidaan todentaa ilman rekisterimerkin-
tääkin oleskelukortin sirulle tallennetun sormen-
jäljen avulla.

*että 1. lakiehdotus hyväksytään muutet-
tuna (Vastalauseen muutosehdotus) ja*

että 2. lakiehdotus hylätään.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme

*että 3. lakiehdotus hyväksytään mietin-
nön mukaisena,*

Vastalauseen muutosehdotus

1.

Laki

ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan ulkomaalaislain (301/2004) 69 §:n 5 momentti sekä 82 §.
muutetaan 3 §:n 23 kohta, 34, 35 ja 60 §, 61 §:n 1 momentti, 62 §, (*poist.*) sekä 185 §:n 1 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 23 kohta laissa 619/2006, 34 ja 60 § osaksi laissa 358/2007, 35 §
osaksi laissa 323/2009, 62 § osaksi laissa 549/2010 ja 185 §:n 1 momentti laissa 323/2009, sekä
lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 619/2006, 358/2007 ja 323/2009, uusi 24 ja
25 kohta, lakiin uusi 33 a, 33 b, 60 d, 60 e, 60 f ja 60 g §, 161 §:ään, sellaisena kuin se on laissa
360/2007, uusi 3 momentti sekä 161 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 360/2007, uusi 3 momentti
seuraavasti:

3, 33 a, 33 b, 34, 35, 60, 60 d—g, 61 ja 62 §
(Kuten HaVM)

131 §
(*Poist.*)

161, 161 a ja 185 §
(Kuten HaVM)

Voimaantulosäännös
(Kuten HaVM)

Helsingissä 4 päivänä maaliskuuta 2011

Maarit Feldt-Ranta /sd
Raimo Piirainen /sd

VASTALAUSE 2

Perustelut

Emme voi hyväksyä valiokunnan mietintöön sisältyvää ehdotusta ulkomaalaislain sormenjälki-rekisteristä. Sormenjälkitietojen tallentaminen rekisteriin ehdotetulla tavalla (muun muassa 1. lakiehdotuksen 60 d § ja 131 § ja 2. lakiehdotuksen 3 b §) ja niiden laajat käyttöoikeudet muodostavat tietoturvaan (1. lakiehdotuksen

60 e §) ja loukkaavat turvapaikkaa hakevien ihmisoikeuksia.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme

että lakiehdotukset hylätään.

Helsingissä 4 päivänä maaliskuuta 2011

Unto Valpas /vas

Veijo Puhjo /vas